

MÚSICA. ADDENDA PER A 4t CURS DE L'ESO

1. Introducció

La matèria de Música és present de manera obligatòria en els dos primers cursos de l'Educació Secundària i, per aquest motiu, el nivell competencial que tot l'alumnat ha d'adquirir al llarg de l'etapa finalitza en el 2n curs.

En el 4t curs de l'etapa, la música és una matèria optativa amb competències específiques pròpies, que marquen el nivell de desenvolupament competencial que l'alumnat ha d'assolir, amb sabers bàsics necessaris per a l'adquisició i el desenvolupament d'aquestes competències, i amb criteris d'avaluació corresponents.

Els aprenentatges essencials, establits pel currículum de la matèria de Música per a tot l'alumnat quan finalitza el 2n curs, pretenien consolidar els coneixements adquirits en l'etapa de primària i donar una visió general dels diferents contextos musicals i culturals proposats, també pretenien fomentar la interpretació i la creació musical, i promoure l'elaboració de projectes artístics. Davant d'aquestes línies plantejades, proposem continuar amb la progressió establida en els cursos anteriors i aprofundir en les músiques del món, en la música tradicional i històrica de l'entorn de l'alumnat, i en la música present al llarg del segle XX fins a l'actualitat.

2. Competències específiques de la matèria de Música

2.1. Competència específica 1

Identificar propostes musicals corporals i multidisciplinàries en els diferents contextos de creació, reconeixent la funció cultural i social d'aquesta matèria a través de la percepció activa, amb sentit crític, i una actitud oberta i respectuosa.

2.1.1. Descripció de la competència

En els diferents contextos que envolten l'alumnat, resulta fonamental identificar propostes musicals, corporals i multidisciplinàries a partir de la percepció i l'anàlisi pròpia. En aquest procés actiu d'identificació, s'han de reconèixer els elements més característics dels estils o els gèneres representatius de les diferents danses i músiques a través de canals (físics i/o virtuals) que permeten una aproximació al coneixement d'aquests gèneres. Així mateix, és important reconèixer les diferents funcions culturals i socials, tenint en compte l'origen i l'evolució, l'estudi de la perspectiva de gènere, així com identificar els mites, els estereotips i els diferents rols transmesos a través de la música i la dansa.

Davant de les diferents propostes, l'alumnat ha de ser capaç d'identificar les característiques més representatives com a receptor i consumidor, des d'un vessant crític, mostrant una actitud oberta i una disponibilitat per a percebre i analitzar diferents estils de música des del respecte i l'interés davant dels diferents contextos i cultures.

2.2. Competència específica 2

Analitzar els elements estructurals i tècnics de diferents manifestacions musicals i expressar opinions de manera crítica i creativa, valorant els gustos i les identitats musicals dels altres.

2.2.1. Descripció de la competència

Les manifestacions musicals són presents en la vida de l'ésser humà i és, per això, que la percepció de la música forma part de l'entorn pròxim. Davant de la quantitat de propostes musicals que hi ha, és necessari poder analitzar els elements que les conformen des d'un vessant estructural i tècnic, ja que, a partir d'aquesta anàlisi, es poden formar i manifestar opinions diferents sobre els estils estudiats.

Aquestes manifestacions s'han de fer des d'una perspectiva crítica i constructiva, de manera que afavorisca la creativitat musical i la capacitat argumentativa oral i escrita de l'alumnat. Alhora, en aquest procés d'anàlisi, cal posar l'accent en la detecció de possibles agressions acústiques i plantejar i aplicar solucions des de la reflexió crítica i la sensibilització.

Al mateix temps, és important el respecte a les opinions dels altres des de l'escolta i l'empatia, valorant-ne els gustos musicals, per a poder conèixer els diferents estils i gèneres que conformen la identitat musical.

2.3. Competència específica 3

Construir propostes musicals basades en la interpretació, la improvisació, la sonorització i l'experimentació amb el so, el cos i els mitjans digitals, i seleccionar els recursos necessaris desenvolupant habilitats tècniques i d'autoconfiança.

2.3.1. Descripció de la competència

Aquesta competència fa referència al desenvolupament de l'expressió musical i corporal mitjançant la interpretació de diferents propostes, així com la improvisació guiada i lliure, de manera individual i grupal.

En la matèria de Música, s'ha de fomentar la interpretació com a forma d'expressió i comunicació, i l'ús de formes interpretatives, com ara la improvisació, la sonorització de textos i d'imatges, referenciant la música i el cinema com a exemple. Un altre aspecte que cal incentivar és la utilització dels mitjans digitals per a la construcció de propostes musicals.

Al mateix temps, és recomanable fer interpretacions en públic i valorar els assajos com a espais d'escolta i aprenentatge perquè el procés musical, com passa en qualsevol manifestació artística, pugui aconseguir la finalitat última: l'execució i el gaudi de l'interpret i el públic. Per a aquest procés constructiu, cal seleccionar els recursos necessaris pel que fa a l'instrumental, les partitures, els mitjans digitals i l'ús de llenguatge convencional o no convencional, entre altres.

Les diferents manifestacions s'han de realitzar de manera individual i grupal mitjançant actuacions que permeten el desenvolupament de les habilitats tècniques i interpretatives de l'alumnat, tenint en compte la millora de les capacitats, l'autoestima, l'autoconfiança i el control de les emocions, de manera que s'afavorisca l'educació integral pròpia.

2.4. Competència específica 4

Crear projectes musicals i interdisciplinaris, seguint les fases d'elaboració i identificant les professions vinculades, mostrant interès i iniciativa; i valorar tant el procés com el resultat.

2.4.1. Descripció de la competència

La creació de projectes musicals i interdisciplinaris suposa la integració de coneixements de la matèria de Música, d'altres matèries i de l'ús dels diferents recursos disponibles. Per a aquesta creació, l'alumnat ha de seguir les fases pròpies de disseny, de planificació i d'elaboració de diferents projectes. Al mateix temps, i des d'una perspectiva igualitària, ha de conèixer les diferents professions que intervenen en els projectes, en el desenvolupament i en els diferents àmbits relacionats amb la indústria i la pràctica musical.

Aquest procés permet promoure l'interès i la iniciativa en l'alumnat amb la finalitat d'afavorir la participació activa i desenvolupar els processos d'elaboració, de producció i de participació, així com de difusió, del resultat final.

2.5. Competència específica 5

Utilitzar recursos digitals per a l'escolta, la interpretació, la investigació, la sonorització, la creació i la difusió de projectes artístics, així com per a l'edició de so i imatge de manera crítica i responsable, aplicant la normativa vigent.

2.5.1. Descripció de la competència

La tecnologia digital és present en tots els àmbits de la vida, inclosa l'educació formal, per la qual cosa és necessari aprendre a utilitzar recursos digitals en els diferents aspectes treballats en la matèria.

La incorporació de les tecnologies als processos d'escolta, interpretació, investigació, sonorització i creació inclou l'ús d'aplicacions, webs i programes que contribueixen al desenvolupament de la competència digital, la qual cosa fomenta en tot moment la difusió dels projectes artístics realitzats a l'aula i/o centre.

Al mateix temps, s'han d'utilitzar recursos diversos que permeten l'edició de so i imatge, recursos aquests necessaris per a donar cobertura a diferents propostes d'elaboració de projectes artístics.

Aquesta utilització dels recursos digitals implica la valoració i la discriminació de la informació disponible des d'una posició crítica i responsable, atenent en tot moment la normativa vigent quant a protecció de dades i drets de propietat intel·lectual, i triant les llicències d'ús pertinents.

3. Sabers bàsics

3.1. Introducció

Els sabers bàsics de la matèria de Música en 4t ESO s'organitzen en dos blocs en continuïtat amb l'estructura adoptada en l'Educació Primària i en els dos primers cursos de l'Educació Secundària Obligatòria.

El bloc 1, Percepció i anàlisi, inclou un conjunt de sabers que es treballen des del vessant perceptiu del so i l'anàlisi corresponent. El bloc es divideix en dos subblocs: 1.1. Contextos musicals i culturals i 1.2. Elements estructurals i tècnics.

El bloc 2, Interpretació i creació, fa referència a l'ús de llenguatge musical i altres llenguatges per a la improvisació, la interpretació, la sonorització, l'experimentació i la creació. Aquests sabers es presenten en dos subblocs: 2.1. Expressió individual i col·lectiva, i 2.2. Projectes artístics.

3.2. Bloc 1. Percepció i anàlisi

SB. 1.1. Contextos musicals i culturals (CE1, CE2)
G.1. Obres i intèrprets
<ul style="list-style-type: none"> • Evolució de la música i de la dansa a Espanya. Característiques i obres d'estils i períodes històrics diferents des dels inicis fins a l'actualitat. • Mites, estereotips i rols de gènere transmesos a través de la música i la dansa. Professions musicals des d'una perspectiva igualitària. • Compositores i compositors d'estils i èpoques diferents. • Intèrprets i grups de l'actualitat: actuacions en viu i registrades per mitjans audiovisuals.
G2. Patrimoni musical
<ul style="list-style-type: none"> • Músiques i danses de diverses cultures del món: característiques, funcions i influències en altres estils musicals. • La música tradicional i en l'actualitat de la Comunitat Valenciana. Evolució, repertori, danses, estils, esdeveniments i manifestacions. • Música popular urbana i contemporània. • L'evolució del so i la música en els mitjans audiovisuals i les tecnologies digitals. • La música i la relació amb altres arts i llenguatges. La música al cinema.
G3. Gèneres musicals, escènics i audiovisuals
<ul style="list-style-type: none"> • La música en les arts escèniques i audiovisuals: teatre, dansa, òpera, teatre musical, cinema i videodansa. • L'evolució dels gèneres de la música i la dansa a Espanya.
G4. La veu i els instruments. Agrupacions
<ul style="list-style-type: none"> • Instruments i agrupacions vocals i instrumentals representatius de músiques i danses del món i de la música i la dansa al llarg de la història a Espanya. • Organologia de la música tradicional i en l'actualitat de la Comunitat Valenciana. • Instruments i formacions en la música popular urbana i contemporània. • Instruments no convencionals des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible.
G5. El consum musical
<ul style="list-style-type: none"> • La música en els mitjans de comunicació.

- El consum en l'actualitat: aplicacions, xarxes i plataformes digitals.
- La indústria musical. Professions en la indústria i en la pràctica musical.
- Funcions socials de la música en l'actualitat.
- Silenci, so, soroll i escolta activa. Sensibilització i actitud crítica davant de les agressions acústiques i el consum musical indiscriminat.

G6. Terminologia i normes de comportament

- Terminologia musical. Argumentació oral i escrita.
- Pautes d'atenció i comportament en l'audició musical i davant de diferents propostes artístiques. Actitud oberta i valorativa.

SB.1.2. Elements estructurals i tècnics (CE1, CE2, CE5)

G1. Melodia i harmonia

- Escalles i modes representatius en les músiques del món i en la música popular urbana.
- Funció melòdica en la música cinematogràfica i en els mitjans de comunicació.
- Elements melòdics en la música tradicional i actual de la Comunitat Valenciana.
- Tonalitats i modulacions bàsiques.
- L'harmonia. Funcions harmòniques. La roda d'acords.
- Textures musicals en els diferents estils estudiats.

G2. Estructura i forma

- Formes musicals utilitzades en els diferents períodes, estils i cultures.

G3. Recursos digitals i de les TIC relacionats amb la percepció

- Aplicacions, webs i programes d'edició de partitures, gravació i edició d'àudio.

3.3. Bloc 2. Interpretació i creació

SB.2.1. Expressió individual i col·lectiva (CE3, CE4)

G1. Interpretació i tècnica vocal i instrumental

- Tècnica i repertori vocal, instrumental i corporal.
- Obres representatives de les músiques i les danses del món, de la música i la dansa històrica a Espanya i de la música tradicional i actual de la Comunitat Valenciana.
- Repertori de música popular urbana, música cinematogràfica i en els mitjans de comunicació.
- Progressions bàsiques d'acords.

G2. Cura instrumental

- La cura i el manteniment dels instruments musicals.
- La construcció d'instruments no convencionals des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible.

G3. Creació i improvisació

- El text de la cançó: la creació de textos i la musicalització.
- Tècniques per a la improvisació guiada i lliure en propostes vocals, instrumentals o multidisciplinàries.
- Sonorització d'audiovisuals, imatges i textos.
- Pautes de creació musical guiada de melodies senzilles amb acompanyaments bàsics.

G4. La notació musical

- Notació musical convencional i representacions gràfiques no convencionals aplicats a la interpretació.

G5. El cos com a mitjà d'expressió

- Tècnica corporal.
- Percussió amb objectes sonors. La percussió corporal.
- Pautes per a la creació i la improvisació de coreografies.
- Danses del món i danses històriques i tradicionals a Espanya.
- Balls de música popular, urbana i contemporània.

SB.2.2. Projectes artístics (CE3, CE4, CE5)
G1. Planificació
<ul style="list-style-type: none"> • Fases d'un projecte artístic musical i interdisciplinari. • Àmbits artístics i professionals que intervenen en els projectes i/o les fases. • Estratègies de cerca, selecció i reelaboració d'informació de qualitat.
G2. Producció artística
<ul style="list-style-type: none"> • Projectes basats en la veu, els instruments i l'expressió corporal, utilitzant els elements del llenguatge musical convencional i no convencional.
G3. Arts escèniques
<ul style="list-style-type: none"> • Elements estructurals i tècnics de les arts escèniques.
G4. Tecnologia per a la producció musical
<ul style="list-style-type: none"> • Recursos digitals i de les TIC aplicades a l'elaboració de projectes artístics. • Aplicacions, webs i programes d'edició de partitures, gravació i edició de so. • Llicències d'ús, autoria i protecció de dades. Plantejaments i hàbits de consum ètics i responsables.
G5. Actitud
<ul style="list-style-type: none"> • Pautes d'atenció i comportament en la participació en els diferents projectes artístics. • El control de les emocions en la millora de la interpretació en públic.

4. Criteris d'avaluació

Competència específica 1

Identificar propostes musicals corporals i multidisciplinàries en els diferents contextos de creació, reconeixent la funció cultural i social que tenen, a través de la percepció activa, amb sentit crític i actitud oberta i respectuosa.

- CE1.1. Seleccionar propostes musicals, corporals i multidisciplinàries en diferents contextos a partir de la percepció activa, reconeixent les funcions culturals i socials.
- CE1.2. Elaborar judicis crítics sobre les funcions de les propostes musicals, corporals i multidisciplinàries, emprant una terminologia adequada i amb actitud oberta i respectuosa.
- CE1.3. Apreciar les diferents músiques en el context propi, reconeixent les funcions i la importància en el moment en què es produeixen.

Competència específica 2

Analitzar els elements estructurals i tècnics de diferents manifestacions musicals, expressar opinions de manera crítica i creativa, valorant els gustos i les identitats musicals dels altres.

- CE2.1. Identificar els elements estructurals i tècnics de les diferents manifestacions musicals, respectant els diferents gustos i valorant la identitat musical individual i del grup.
- CE2.2. Expressar, de manera crítica i creativa, opinions sobre les diferents manifestacions artístiques de manera oral i escrita, utilitzant la terminologia adequada.
- CE2.3. Aplicar solucions a les agressions acústiques de l'entorn pròxim mitjançant l'anàlisi, la reflexió i la sensibilització.

Competència específica 3

Construir propostes musicals basades en la interpretació, la improvisació, la sonorització i l'experimentació amb el so, el cos i els mitjans digitals; seleccionar els recursos necessaris; i desenvolupar habilitats tècniques i d'autoconfiança.

- CE3.1. Interpretar propostes musicals, utilitzant els elements del so, el cos i els mitjans digitals, afavorint la millora de les habilitats tècniques i personals i enriquint la identitat pròpia i la del grup.
- CE3.2. Crear propostes musicals mitjançant improvisacions, afavorir el respecte, l'empatia i la cohesió grupal.
- CE3.3. Experimentar amb les possibilitats expressives i comunicatives del so mitjançant la sonorització, seleccionar els recursos necessaris i afavorir l'autoconfiança i l'autoestima.
- CE3.4. Expressar idees, sentiments i emocions sobre les propostes realitzades, mostrant respecte davant de les manifestacions realitzades.

Competència específica 4

Crear projectes musicals i interdisciplinaris, seguint les fases d'elaboració i identificar les professions vinculades, mostrant interès i iniciativa, i valorar tant el procés com el resultat.

- CE4.1. Planificar projectes musicals i interdisciplinaris, especificant les diferents fases i valorant les diferents professions que hi intervenen.
- CE4.2. Crear projectes musicals i interdisciplinaris, parant atenció tant al procés com al producte i valorar-ne els resultats.
- CE4.3. Aplicar els coneixements adquirits en diferents disciplines en la creació de projectes artístics, mostrant interès i iniciativa.

Competència específica 5

Utilitzar recursos digitals per a l'escolta, la interpretació, la investigació, la sonorització, la creació i la difusió de projectes artístics, així com per a l'edició de so i imatge, de manera crítica i responsable, aplicant la normativa vigent.

- CE5.1. Seleccionar informació i recursos en diferents aplicacions, webs i plataformes digitals de manera contrastada, valorant la informació que presenten de manera crítica i responsable.
- CE5.2. Utilitzar recursos digitals i de les TIC per a l'edició, la gravació i la reproducció del so i la imatge, així com en els processos de percepció, interpretació, investigació, creació i difusió dels projectes musicals i interdisciplinaris realitzats.
- CE5.3. Exercir un consum digital responsable en les diferents fases dels projectes artístics, respectant les llicències d'ús i la normativa vigent de protecció de dades i autoria.